

Şəhəri necə salmalı?

Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyev 2026-ci ilin Azərbaycan Respublikasında "Şəhərsalma və Memarlıq İii" elan edilmişsi haqqında Sərəncam imzalayıb. Sərəncamda Azərbaycanın çoxəsrlik tarixə malik şəhərsalma və memarlıq mədəniyyəti ənənələrinin yaşadılması, eləcə də ölkədə bu sahədə yeni çağırışlara cavab verən müterəqqi yanaşmaların təşviqi və tətbiqinə genişləndirilməsi məqsədilə təkliflərin bir ay müddətində hazırlanıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edilmesi bildirilir. Bu gün bütün dönyada sürətli urbanizasiya, habelə iqlim dəyişikliyi davamlı və iqlime uyğunlaşan şəhər inkişafına nail olmaq üçün ciddi çətinliklər yaradır. Sürətli urbanizasiya və artan iqlim riskləri

fonunda şəhərlərin inkişaf strategiyası bəzən bir çox təzyiqlə üzləşir. İqlim, şəraitə, yerli şərtlərə uyğun dizayn strategiyalarının vacibliyi həmdə dayanıqlılığı təmin edir. Elmi bilikləri, texnoloji innovasiyani birləşdirərək iqlime uyğun dizayn edilmiş şəhərsalma həmdə enerji səmərəliliyini, məkan rahatlığını və ekoloji göstəriciləri artırır.

Tədqiqatlar göstərir ki, optimallaşdırılmış bina planları, bitki örtüyü ilə örtülmüş şəhər, yaxşı paylanmış yaşıllı infrastruktur qızımar yay günlərində enerji tələbatını azaldır ki, bu da enerji qaynaqlarına qənaət etmək deməkdir. Şəhərsalma sadə bir proses deyil, bu həm de memarlıq, neqliyyat və ətraf mühitin arasındaki integrasiyani asanlaşdırmaq deməkdir. Ümumiyyətlə, yeni şəhər və ya

yaşayış məntəqəsi yaradılarkən əsas məqsəd insan üçün rahat, təhlükəsiz, ekoloji və uzunmüddətli dayanıqlı mühit yaratmaq olmalıdır. Bu na göre də bir neçə əsas şərt rəhbər götürülür ki, bunlardan birincisi yer seçimi və təbii şəraitdir.

Bu zaman seysmik təhlükəsizlik birinci nəzərə alınacaq şərtlərdir. Yaşayış zonası salınarkən zəlzələ riski olan zonalar nəzərə alınmalıdır. Relief və torpaq strukturu təhlükələ olan - sürüşmə, sel, daşqın riski olan ərazilərdən uzaq durmaq vacibdir. İqlim şəraitü uyğun olmalıdır, küleyin istiqaməti, günəşlənmə, temperatur rejimi vacibdir. Vacib olan şərtlərdən biri, hətta birincisi su mənbələridir, xüsusişlə içməli su ehtiyatlarının davamlılığı diqqətə alınmalıdır. Şəhərsalma mədəniyyəti və ekoloji davamlılıqlıdır. Yaşıllı zonaların, parkların, meşə zolaqlarının öncədən planlaşdırılması şəhərin qənaətli enerji sərfiyatçısı olmasının teməlini qoyur. Şəhərin isti iqlimə meylli olmaması üçün ağac sayının bol olması vacibdir. Bundan əlavə açıq su hövzələri, tullantıların çeşidlənməsi və təkrar emalı sistemi, təbii ekosistemlərə minimum müdaxilə də eko-şəhər yaratmağın vacib şərtlərindəndir.

İqlimə uyğun və dayanıqlı planlaşmadan bəhs etdik yazımızın girişində, bu ən vacib şərtlərdəndir. Sel və daşqınlara davamlı drenaj sistemi, enerji səmərəli binalar - izolyasiya, güneş panelləri ilə enerjiyə qənaət, habelə iqlim risklərinə adaptasiya olan şəhər həm də təhlükəsiz mühit vəd edir. Şəhərsalmanın bir vacib şərti də neqliyyat sistemi və hərəkətlilikdir. Piyadalar və velosiped üçün

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkışafı
Agentliyi

*Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın
İnkışafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə
“regionların sosial-iqtisadi inkişafının təşviq
edilməsi “istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb*

ve yaşlılar üçün əlçatan istirahət parkları, ictimai məkanlar, meydanlar, mədəniyyət mərkəzləri də bu rahatlığın bir hissəsidir. İctimai təhlükəsizlik və işçiləndirme sistemləri də şəhərsalma bərabər paylanmalıdır.

Funksional zonalasma, yeni yaşayış, iş, təhsil və istirahət zonalarının düzgün bölgüsü də səliqəli şəhər salmağın şərtlərindəndir. Bu sistem dünyada "15 dəqiqəlik şəhər" prinsipi adlanır. Yeni yaşadığın ərazilin 15 dəqiqəlik məsafəsində tələbat olan bütün iaşə obyektlərinin olması düzgün salınmış şəhər deməkdir. Əger məktəb, xəstəxana, mağaza, park kimi yerlərə 15 dəqiqədən uzaq məsafədə yaşayırıqsa biz planlaşdırılmadan salınmış yaşayış məntəqəsində yaşayırıq deməkdir.

Vacib şərtlərdən biri səs-küy və sənaye zonalarının yaşayış məntəqələrindən uzaq yerləşdirilməsi, digər vacib amil də sosial inklüzivlik və rahatlığın təmin olunmasıdır. Əlli iller

Lale Mehrali